

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 12. februarja 1998 ❁ Leto VIII, št. 3

Monošter: državna sekretarka Mihaela Logar na obisku

BUDIMPEŠTA NE IZPOLNJUJE DOGOVORJENEGA

Državna sekretarka za Slovence v zamejstvu in po svetu Mihaela Logar in svetovalca Jure Žmauc in Geza Bačić so se v Monoštru pogovarjali s predsednikom Zveze Slovencev Jožetom Hirnókom in njegovimi sodelavci o najpomembnejših nalogah med porabskimi Slovenci v letošnjem letu.

Še preden so se lotili nalog, je predsednik Zveze Slovencev ugodno ocenil uresničevanje lanskih programskih načrtov na kulturnem področju in posebej poudaril začetek gradnje kulturno - informativnega centra, pri katerem je finančno sodelovala prvič z nekoliko večjim zaloga-jem tudi Slovenija, in sicer Urad RS za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Nadaljevanje in izgradnja kulturno-informativnega centra v Monoštru je tudi v tem letu najpomembnejša naloga. Zlasti zaradi uresničevanja zamisli o prvi narodnostni radijski postaji s slovenskim programom v Porabju. Po tem ko je že kazalo, da so porabski Slovenci dobili svojo frekvenco (106,6 megaherca), jim zdaj Budimpešta zopet otežuje delo. V medijskem zakonu je določeno, da lahko manjšina pripravlja tedensko do osem ur programa brez javnega razpisa, če je na voljo frekvenca, za več programa pa se je potrebno prijaviti na javni razpis. Zato so se odločili

Državna sekretarka Mihaela Logar in svetovalca Geza Bačić in Jure Žmauc na pogovorih v Monoštru.

za to možnost, ko bo razpis, pa se bodo prijavili za daljše oddaje. Toda v Budimpešti (pogovor pri državni sekretarki Evi Orsós) so ugotovili, da za porabske Slovence to določilo ne velja, ker že imajo trideset minut radijskega programa tedensko. Statistično, kot smo to že nekajkrat opredelili, niso brez oddaj, ugotavlja budimpeštanska birokracija, v življenju manjšine je teh nekaj piškavih minut na sedanji razvojni stopnji radijskega medija brez posebnega pomena in učinka. Stališče državne sekretarke Mihaele Logar do zapletov z radijsko frekven-

co je po lanskem "lendavskem" sestanku mešane komisije nedvoumno: "Na državni ravni bomo uporabili svoje možnosti in opozorili, da se ta problem mora rešiti, manjšina mora dobiti. Na sestanku v Lendavi smo z zadovoljstvom ocenili, da je ena izmed zahtev manjšine rešena, zdaj ugotavljamo, da ni tako. Prek posebnega sporazuma in prek kulturnega sporazuma bomo ponovno opozorili na problem, ki mora biti rešen pravočasno."

Glede na predvideno dinamiko del, naj bi kulturno-informativni center odprli septembra, in tedaj naj

bi se (kako nepriljubljena formulacija) oglašil tudi porabski narodnostni radio, kljub sedanjim, odvečnim zapletom. Z otvoritvijo bo povezanih več prireditev in dogodkov, med katerimi naj bi bilo tudi srečanje dveh visokih cerkvenih dostojanstvenikov, ljubljanskega nadškofa dr. Franca Rodeta in sombotelskega škofa dr. Istvána Konkolya, kajti: "Cerkev je ločena od države, vendar je zelo pomembna pri vsakdanjem življenju ljudi. Tu moramo poudariti vlogo cerkve, ki jo ima pri ohranjanju slovenskega jezika in slovenske narodnosti v Porabju

in madžarske v Prekmurju," pravi državna sekretarka.

Predsednik Zveze Slovencev je napovedal tudi natis turističnega vodnika po Porabju, izid porabske kuharske knjige in še nekaj novosti, za katere bo, ob osrednji naložbi, potrebno kar precej denarja, tudi iz Slovenije: "Po pričakovanju naj bi bil proračun sprejet konec marca ali v aprilu, dotlej smo na začasnem financiranju. Že lani smo financirali odkup zgradbe, tako da je znesek za Slovence na Madžarskem sorazmerno visok, denar bomo zagotovili tudi letos, tako da bodo potekala dela nemoteno," je zagotovila državna sekretarka Mihaela Logar. Medtem smo tudi izvedeli, da je mestni svet Monoštra odobril 20 milijonov forintov za naložbo porabskih Slovencev, kar je pomemben finančni delež in važno politično dejanje, povsem nasprotno od zavlačevanja, ki se dogaja ob dodelitvi radijske frekvence.

Med važne letošnje dogodke v Porabju sodi tudi predvideno odprtje slovenskega generalnega konzulata v Monoštru in 60-letnica gornjeseniškega mešanega pevskega zbora Avgust Pavel, najstarejše in najbolj uveljavljene slovenske narodnostne kulturne skupine na Madžarskem.

Obisk slovenskih parlamentarcev

Državni zbor Republike Slovenije ima, poleg številnih komisij, odborov in pododborov, tudi Komisijo za Slovence v zamejstvu in po svetu; to parlamentarno telo, ki ga sestavlja 8 poslancev - po eden iz vsake parlamentarne stranke in 1 poslanec narodnosti ter sekretarka (*obiska so se udeležili - Marjan Schifrer (SKD) - predsednik, Davorin Terčon (LDS) - podpredsednik in člani: Jože Možgan (SLS), Zoran Lešnik (DESUS) in Mária Pozsoncz (narodnosti) ter sekretarka komisije Barbara Sušnik*), se ukvarja s problemi Slovencev, ki živijo izven meja slovenske države. Državni zbor se ukvarja trenutno s sprejemanjem letošnjega proračuna, v katerem je tudi postavka - finančna pomoč zamejcem in Slovencem po svetu. Zato se je omenjena komisija odločila obiskati - pred proračunskimi odločitvami - zamejske slovenske organizacije v Italiji, Avstriji in na Madžarskem. Obisk v Porabju je bil zadnji, in sicer 4. februarja. Komisija kljub strankarski pestrosti deluje zelo enotno in konstruktivno sodeluje z Uradom RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, tako se je sestanka udeležil tudi predstavnik Urada, Jure Žmauc.

Pogovori so potekali na Zvezi Slovencev v Monoštru. Jože Hirnők, predsednik Zveze, je gostom predstavil delovanje in pomen Zveze Slovencev ter prizadevanja ob gradnji Slovenskega kulturno-informativnega centra, Marijana Sukič, urednik Porabja, je spregovorila o informativni dejavnosti porabskih Slovencev, Šandor Merkli, podpredsednik Državne slovenske manjšinske samouprave, o vlogi le-te v političnem življenju manjšine, Valerija Perger, pedagoška svetovalka, pa o problemih narodnostnega šolstva. Prav tako je bilo govora o gospodarskih problemih, ki so, kot se je pokazalo, najbolj zaskrbljujoče dejstvo v porabskem vsakdanu, in o nujnosti odprtja mejnega prehoda Verica-Čepinci.

Gostje so nam z zanimanjem prislusnili, pohvalno spregovorili o sodelovanju obeh manjšinskih organizacij ter menili, da so pričakovanja porabskih Slovencev do matice realna, kar bi lahko bilo nekaterim drugim za zgled. V času splošne gospodarske krize pač ne moremo pričakovati, da bi bil proračunski denar matice "vreča brez dna", naše želje in potrebe morajo biti objektivne, slovenski proračun pa lahko financira le konkretne zamejske projekte, ki imajo za cilj ohranjanje narodnostne identitete in vsesplošno koristijo slovenskim skupnostim. Bodoči Slovenski kulturno-informativni center to prav gotovo je, zato so si slovenski parlamentarci z zanimanjem ogledali zdaj še gradbišče bodočega slovenskega doma, za katerega je že doslej veliko večino sredstev prispevala Slovenija.

Ko bo ta center začel opravljati svojo funkcijo, verjamemo, da bo tudi slovenski jezik pridobil na veljavi in da bodo slovenski starši v Porabju doumeli svoje zmotne predstave o učenju jezika ter svoje otroke učili tudi slovenščino, ki - prepričana sem - bo v bodočnosti imela v Porabju vse bolj tudi uporabno vrednost!

Valerija Perger

Tudi v prihodnjih letih dobro sodelovanje Zveze Slovencev z Mestno občino Murska Sobota

Mestni svet občine Murska Sobota je pred dnevi na svoji seji obravnaval in sprejel poseben Sporazum o sodelovanju Mestne občine Murska Sobota z Zvezo Slovencev na Madžarskem. Dosedanji dobri stiki in odnosi mestne občine s porabskimi Slovenci se bodo še izboljšali. Tokratni sporazum je podoben prejšnjemu, dodani pa so nekateri vsebinski poudarki, ki naj bi še bolj pripomogli k ohranitvi slovenske narodne zavesti in identitete Slovencev na Madžarskem.

Tako je že v 1. točki Sporazuma zapisano: "Mestni svet občine Murska Sobota se s tem Sporazumom obvezuje, da bo mestna občina v prihodnjih letih še bolj dosledno pomagala uresničevati ustavno obveznost do zamejskih Slovencev, meddržavni Sporazum o zagotavljanju posebnih pravic slovenske narodne manjšine v Republiki Madžarski in madžarske narodnosti v Sloveniji ter intenzivno spodbujala stike na gospodarskem, kulturnem, političnem, športnem in drugih področjih z Zvezo

Slovencev na Madžarskem, poleg tega pa pospeševala njene stike z matično domovino Slovenijo in prebivalci mestne občine Murska Sobota."

Občina bo posebno skrb namenjala šolanju slovenskih otrok in izpopolnjevanju slovenskega maternega jezika na osnovnih šolah, vrtcih ter v ta namen spodbujala izmenjavo otrok in vzgojiteljev, strokovno izpopolnjevanje učiteljev in vzgojiteljic ter sodelovanje šol in vrtcev. Materialno bo podpirala stike, gostovanja in nastope kulturnih skupin iz Porabja v Murski Soboti v okviru Zveze kulturnih organizacij.

Mestni svet se bo tudi vključil v prizadevanja slovenske vlade, da z vlado Republike Madžarske odpreta še mejni prehod Čepinci-Verica (Kétyölgy) in tako izboljšata pretok ljudi ter omogočita tesnejšo povezanost slovenske narodne skupnosti z matično domovino Slovenijo. Mestni svet podpira tudi ustanovitve slovenskega radia v Monoštru in izgradnjo Informacijsko-kulturnega ce-

ntra za porabske Slovence, kar bo podprl tudi s finančnim prispevkom.

Ne glede na sicer dober meddržavni madžarsko-slovenski Sporazum o skrbi za slovensko manjšino na Madžarskem in madžarsko v Sloveniji, ki sta ga obe državi podpisali že pred šestimi leti, sprejetje tega dokumenta pomeni, da se skrb za porabske Slovence konkretizira in bolj približuje ljudem. Očitno gre za nov dokaz, da imate Slovenci na Madžarskem v Sloveniji prijatelje, dobre sosede in zaveznike. Zopet se potrjuje, da marsikaj lahko ljudje ob skupni meji in njihove lokalne skupnosti opravijo bolje kot državni organi. Podobne izkušnje imajo tudi pripadniki madžarske narodnosti v Sloveniji, kjer so podoben sporazum podpisali predstavniki obmejnih županij Vas in Zala.

Sporazum bo veljal 5 let, torej do leta 2003 in ga obe podpisnici lahko dopolnjujeta.

Geza Bačić

Predstavitev dveh novih publikacij Inštituta za narodnostna vprašanja

23. januarja 1998 je v prostorih Zemljepisnega muzeja v Ljubljani potekala predstavitev dveh novih publikacij s področja nacionalnih vprašanj.

Navzoče (strokovnjake različnih ved, predstavnike medijev itd.) sta pozdravila dr. Jernej Zupančič, direktor Geografskega inštituta in direktorica Inštituta za narodnostna vprašanja, mag. Vera Klopčič.

Mag. Vera Klopčič je v svojem govoru poudarila, da je "nova številka inštitutove revije Razprave in gradivo vedno tudi priložnost, da se ozremo na vlogo in položaj, ki ga ima Inštitut za narodnostna vprašanja v danem času in prostoru". V nadaljevanju je izpostavila, da je INV v vsebinskem delu, poleg proučevanja položaja posameznih skupin, nadaljeval z interdisciplinarnim proučevanjem medetničnih odnosov. S tem pristopom so dosegli novo kvaliteto v proučevanju narodnostnih vprašanj. V nadaljevanju je navzoče seznanila s raziskovalnimi projekti s področja proučevanja med-

etničnih odnosov, ki potekajo na INV (7 jih je), omenila je tudi tri mednarodna strokovna srečanja, na katerih je sodeloval INV. Posebnost in pomembnost INV je tudi v tem, da so v raziskovalno delo vključeni trije pripadniki manjšin iz zamejstva ter en pripadnik narodne skupnosti v Sloveniji.

Po uradnem, uvodnem delu sta bili predstavljeni obe publikaciji. Mag. Boris Jesih je odgovorni urednik 32. št. revije Razprave in gradivo, katera vsebuje prispevke domačih in tujih avtorjev o sodobnih trendih razvoja manjšinske zaščite, še posebej v srednjeevropskem prostoru. Tem temam je namenjen prvi, osrednji del (le nekaj naslovov: npr. Mitja Žaga: Rešitev, ki je postala problem, podnaslov Nacionalne države in večetnična realnost, Vojko Bučar: Nastanek novih držav, meja in manjšine itd.). Drugi del knjige je namenjen gradivu, ki vsebuje poročila o znanstvenih srečanjih, sporazume, deklaracije, recenzije in še kaj. RIG 32 z objavami ne-

katerih prispevkov in povzetkov v tujih jezikih in z objavami prispevkov tujih avtorjev pravgotovo odpira pot slovenskim raziskovalcem v evropski prostor, in to v času, ko narodnostna vprašanja dobivajo posebno težo.

V drugi publikaciji "Narodnostna sestava v obmejnem prostoru med Slovenijo in Hrvaško/Statistični kazalci narodnostnega (samo)opredeljevanja in maternega jezika po popisu prebivalstva iz leta 1901 s posebnim poudarkom na Slovencih in Hrvatih/, avtorice dr. Vere Kržišnik-Bukič, so predstavljeni prvi rezultati znanstveno-raziskovalnega projekta: Medetnični odnosi v obmejnem prostoru med Slovenijo in Hrvaško.

Po predstavitvi omenjenih publikacij se je razvila živahna in dolga diskusija, kar je dokaz, da so objavljene teme, ki so predstavljene v obeh novih knjigah, tako za strokovnjake kot novinarje zelo aktualne.

Katarina Munda Hirnők

Štenjé

STRITAR-MADÁCH

Slovenski pesnik i pisateu Josip Stritar (1836-1923) se je naraudo v paverskoj držini na Dolenjskom, v gimnazijo je odo v Ljubljani, na univerzo pa v Beči. Tü je živo i delo kak škonik, vmejs pa je odo po svejti (v Švici, Češki, Italiji, Franciji, Nemčiji). Gda je penzionist grato, se je üšo držat v Rogaško Slatino, gde je mrau tö.

Stritar je piso pesmi, pripovedjst, igre, kritike i knige za mladino. V Beči je vöдавo slovenske novine **Zvon** (1870, 1876-1880), v štere je sam tö piso.

Stritarove najbolje erične pesmi so *Dunajski soneti* (1872). V romani (regény) *Zorin* (1870) pa je piso o sebi, o svojom življenji, mišljenji. V tej knjigaj se zgle-davo pri drugi vekši pisatelaj

V pismi, šteroga je Zorin napiso na Bledi, etak premišlava:

"Čudno se človeku godi, ko gleda in premišljuje razvijanje človeštva. Zdj gre pot gor, zdaj dol, zdaj se popolnem izgubi v temi in goščavi; tam se prikaže zopet in kmalu zopet izgine! Kam drži ta pot? Ali se človeštvo bliža svojemu namenu, ali ga doseže kdaj? Vprašanja, ki so bila že zdavnaj rešena, stavijo se znova. Z bojem si moramo zopet pridobivati pravice, za katere je bilo prelito že toliko človeške krvi. Z malo mero se nam odmerja prostost, kakor bi nam hotel kdo odmerjati zrak v dihanje. Strašno bi bilo iti s sveta s prepričanjem, da nikdar človeštvu ne zasije rešenja in sreče dan. Ne, kažejo se znamenja, če jih prav umejem, da ni treba obupati."

Podobno je premišlavo o tome, če je vredno živeti ali nej madžarski pisateu Imre Madách (1823-1864) v igri *Tragedija človeka* (Az ember tragédiája). Knige sta na slovensko rejč dojobrnili Tine Debeljak i Vilko Novak.

Na konci te igre Adam spitava Gospouda Boga:

"Gospod, v prividih groznih sem se mučil, / a nič ne vem, kaj je na njih resnica. / O reci, kakšna me usoda čaka? / Je kratkotrajno bivanje tu vse, / ki skozenj duša v borbah se preceja / kot vino, da potem, ko se očisti, / na tla vliješ ga in ga vpije prah? / Določil mar si duhu višji cilj? / Bo rod mučil se do smrti kot živinče, / ki brez rešitve v mlino kolobari? / Bo nagrajeno mar srce predobro, / ki puhli množici njegova kri v zasmeh je? To razjasni mi in vsako / usodo bom hvaležno nosil, saj / le pridobim, naj bo že kakor koli, / zakaj ta negotovost je pekel."

(Uram! rettentő látások gyötörtek, / És nem tudom, mi bennök a való. / Oh mondd, oh mondd, minő sors vár reám: / E szűk határú lét-e mindennem. / Melynek küzdése közt lelکم szűrődik. / Mint bor, hogy végre, amidőn kitisztult, / A földre öntsd, és béigya porond? / Vagy a nemes szesz jobbra rendeléd? / Megy-e előbbre majdan fajzatom, / Nemesbedvén, hogy trónodhoz közelgjen, / Vagy, mint malomnak barma, holtra fírad, / S a körböl, melyben jár, nem bir kitörni? / Van-e jutalma a nemes kebelnek, / Melyet kigúnyol vérhullásáért? / A kislelkű tömeg? Világosits fel / S hálásan hordok bármi végzetet! / Csak nyherhetek cserémben, mert ezen / Bizonytalanság a pokol.-)

Gospaud Baug samo teuko pravi:

"Dejal sem, človek: bori se — zaupaj!" (Mondottam ember: küzdj és bízza bizzál!)

Marija Kozar

(Goethe, Rousseau, Dumas). V knjigaj so pisma nesrečno-ga, mladoga Slovenca, štiri v Parizi sreča svojo mlašečo lübezen. Una se z drugim more oženiti, pa betežna tö grata. Zorin pride nazaj na Slovensko, na Bled. Tü dobi zadnje pismo od deklina, šteta je v Parizi mrla. Zorin več tö nema volé za življenje.

KNJIŽNICA, NEJ KNYIŽNICA (2)

V 2. številki Porabja smo se ukvarjali s pravilnimi poimenovanji ustanov in drugega na zdravstvenem področju; v množici besed pa je izostala zelo pomembna in primerna, to je beseda **AMBULANTA** - **JÁRÓBETEG** - **RENDELŐ** - **INTÉZET** (zdravstvena ustanova za bolnike, ki lahko sami hodijo na preglede ali zdravljenje: ambulanta je odprta dopoldne; splošna, šolska, zobna ambulanta). Toliko o temi iz prejšnje številke.

Tudi izrazi s šolskega področja povzročajo mnogim velike težave; ko naletim na take nepotrebne nerodnosti, se vprašam: Kje pa so bili, na primer učitelji SJ, ko je nastajal tak ponesrečen napis??

V Porabju imamo 3+1 narodnostne osnovne šole; če so že narodnostne, je nujno, da je to tudi vidno. V SSKJ, ki ga imajo v knjižnicah vse porabske šole, je pri geslu **ŠOLA** zelo obširen geselski članek. Si ga kdo ogleda, ko sodeluje pri pripravi dvojezičnega napisa?

Izraz **ŠOLA** brez ustreznega prilastka nam seveda ničesar konkretnega ne pove (1. osnovni pomen: vzgojno-izobraževalna ustanova, ki omogoča učenecem sistematično, organizirano pridobivanje znanja, spretnosti; osnovna, srednja, glasbena, politična, plesna, državna, privatna, cerkvena... / 2. pog. pouk: šola se začne ob osmih; danes nimamo šole... itd.)

V Monoštru je nad vrati ene izmed šol slovenski napis "**ISTVÁN SZÉCHENYI**" **ŠOLA MONOŠTER**. Kakšna? Katera? Osnovna, visoka, plesna, politična? Če obiskovalec ne obvlada madžarščine ali nemščine, v teh jezikih sta napisa pravilna, seveda ne more vedeti, za katero šolo gre. Pravilno bi torej bilo **OSNOVNA ŠOLA** "**ISTVÁN SZÉCHENYI**" **MONOŠTER**.

OSNOVNA ŠOLA - **ÁLTALÁNOS ISKOLA**
Tako še: **OSNOVNA ŠOLA GORNJI SENIK** - **ÁLTALÁNOS Iskola Felsőszőlőnk, OSNOVNA ŠOLA**

ŠTEVANOVCI - **Általános Iskola Apátistvánfalva, OSNOVNA ŠOLA SAKALOVCI** - **Általános Iskola Szakonyfalva, SREDNJA STROKOVNA ŠOLA** "**BÉLA III. MONOŠTER** - **III. Béla Szakközép- és Szakmunkásképző Iskola, GIMNAZIJA** "**VÖRÖSMARTY MIHÁLY**" **MONOŠTER** - **Vörösmarty Mihály Gimnázium Szentgotthárd**.

Po slovenskem pravopisu so to ti. večbesedna **STVARNA LASTNA IMENA**; če jih zapišemo z malimi tiskanimi ali pisanimi črkami, je z veliko začetnico zapisana **le prva beseda**, razen če je v večbesednem poimenovanju osebno ali zemljepisno ime, npr. Osnovna šola "**István Széchenyi**" Monošter.

Navajamo še nekaj pogosto rabljenih izrazov v zvezi s šolskim področjem: **UČITELJ/UČITELJICA** - **TANÍTÓ/TANÍTÓNŐ**, **RAVNATELJ/RAVNATELJICA** - **IGAZGATÓ/IGAZGATÓNŐ**, **POMOČNIK/POMOČNICA** **RAVNATELJA/RAVNATELJICE** - **IGAZGATÓ-HELYETTES**, **PROFESOR/PROFESORICA-TANÁR/TANÁRNŐ**, **UCENEC/UCENKA** - **TA-**

NULÓ, **DIJAK/DIAKINJA** - **DIÁK, RAZRED** - **OSZTÁLY**, **UČILNICA** (ZA BIOLOGIJO, KEMIJO, FIZIKO, SLOVENSKI JEZIK...) - **TANTEREM**, **KABINET** (ZA NARAVOSLOVJE, KEMIJO, FIZIKO, TEHNIKO, RAČUNALNIŠTVO...) - **SZERTÁR**, **ZBORNICA** - **TANÁRI SZOBA**, **TAJNÍSTVO** - **TITKÁRSÁG**, **RAČUNOVODSTVO** - **GAZDASÁGI IRODA**, **RAVNATELJSTVO** (urad ravnatelja) - **IGAZGATÓSÁG**, **TELEVADNICA** - **TORNATEREM**, **IGRIŠČE** (NOGOMETNO, ROKOMETNO...) - **PÁLYA** (FUTBALL, KÉZILABDA), **KNJIŽNICA** - **KÖNYVTÁR**, **ČITALNICA** - **OLVASÓTEREM**, **ŠOLSKA KUHINJA** - **ISKOLAI KONYHA**, **JEDILNICA** - **EBÉDLŐ**, **KROŽEK** (na šoli/v šoli imamo različne krožke - ne pa krožnike, kot je včasih slišati) - **SZAKKÖR**, **ODMOR** - **SZÜNET**, **POČITNICE** (nikakor ne počitnica!) - **SZÜNIDŐ**, **ŠOLSKA URA** **TRAJA 45 MINUT** - **EGY TANÓRA 45 PERCIG TART**.

(se nadaljuje)
Valerija Perger

Poseben sklad podpore raziskovalni dejavnosti zamejskih Slovencev

Na pobudo Prežihove ustanove je uprava Slovenske znanstvene fundacije (SZF) ustanovila poseben sklad podpore raziskovalni dejavnosti zamejskih Slovencev. 28. januarja ob 13. uri so v klubu Tivoli v Hotelu Slon ob krajši priložnostni slovesnosti podpisali izjave o donaciji (tajnik Prežihove ustanove Stane Vrtič, pomočnik generalnega direktorja Krke prof. dr. Miha Japelj, z likovnim prispevkom je sodelovala Matjuška Teja Krašek, SZF pa je za začetek dela iz lastnih sredstev prispevala 500.000 tolarjev).

Po slovesnem vpisu so se predstavili predstavniki zamejskih znanstveno-raziskovalnih ustanov. V imenu porabskih Slovencev (oz. Zveze Slovencev na Madžarskem) je Katarina Munda Hirnök govorila o znanstveno-raziskovalni dejavnosti Inštituta za narodnostna vprašanja, ki v okviru svojega programa poskuša v svoje projekte vključiti tudi porabske Slovence. Nadalje je poudarila, da bodo z ustanovitvijo Kulturno-informacijskega centra v Monoštru dane možnosti (primerni prostori kot npr. konferenčna dvorana, sodobna infrastruktura) za začetek raziskovalnega dela v Porabju. Poudarila je tovrstne težnje pri porabskih posameznikih (Marija Kozar-Mukič, Francek Mukič) ter s strani države matičnega naroda.

Predstavniki ustanov in združenj so navzoče seznanili s svojimi dobrotelnimi oblikami, s katerimi pomagajoboljševati možnosti za razvoj ustvarjalnih ljudi. Razpravljalci so poudarili, da se bo potrebno v prihodnje bolj povezati, med drugim zato, da bi lažje tudi v nacionalnem okviru opredelili donacije v luči davčnih olajšav.

OD SLOVENIJE...

FRLEC VELIKO POTOVAL

Slovensko politično prizorišče je v začetku leta 1998 zaznamovala hiperaktivnost zunanjega ministra Borisa Frleca, ki je obiskal kar tri kolege, in sicer na Dunaju, v Bonnu in Bratislavi, na Otočcu pa se je srečal z vodjo hrvaške diplomacije.

"VOHUNSKA AFERA"

Slovensko javnost je presenčila "vohunska afera", v katero sta bila vpletena dva pripadnika slovenske obveščevalno-varnostne službe, ki so ju hrvaške oblasti zalotile na hrvaškem ozemlju v vozilu s prisluskovalno opremo. Po obilici pojasnjevanj je od vladnih predstavnikov javnost izvedela le, da je preiskava še v teku, o podrobnostih pa bo še obveščana, so zatrdili.

SREČANJE PRESEDNIKOV SREDNJEEVROPSKIH DRŽAV

Med petim srečanjem predsednikov srednjeevropskih držav, ki so se jim pridružili še voditelji Ukrajine, Romunije in Bolgarije, se je predsednik Kučan ločeno sestal z večino kolegov, vključno z ukrajinskim kolegom Leonidom Kučmo, madžarskim Árpádom Gönczem in romunskim Emilom Constantinescujem. Tradicionalno srednjeevropsko srečanje, ki je bilo tokrat na Slovaškem, je bilo priložnost za razpravo o civilni družbi kot upu združene Evrope.

SLOVENIJA - EU

Slovenska vlada je potrdila Strategijo Republike Slovenije o vključevanju v EU in jo poslala v državni zbor, ki naj bi jo predvidoma obravnaval na eni od sej v februarju. V okviru priprav na pogajanja o polnopravnem članstvu se je delegacija slovenskih veleposlanikov, akreditiranih v državah EU, ki se ji je pridružil minister za evropske zadeve Bavčar, na posebnih posvetovanjih seznanila z različnimi vidiki delovanja in širitvi unije. Njeni sogovorniki so bili številni predstavniki delovnih teles Evropske komisije, predvsem direktorata za zunanje zadeve, za regionalno politiko in povezovanje ter za kmetijstvo.

NémarKejp (1)

ÓZ(D)

Oz, eden od največjih čudodelnikov na svejti.

Ózd, ena od največjih industrijskih čud na Vogrskom.

Gda je mala Dorothy prišla do Oza, se ji je najbolje vüdo strašno visek zeleni tronuš iz marvanja, nad šterim je ena orjaška glava plavala v zraki, štera nej mejla nej tejla, nej rauk, nej naug. Glava je bila spoj plešiva.

Gda so v Ózdi te velke raure zozidali, se je vogrskim malim lidam nika nej vüdo strašno visek redeči tronuš iz marvanja, nad šterim je ena orjaška glava plavala v zraki, štera nej mejla nej tejla, nej rauk, nej naug. Glava je bila spoj plešiva ("El-jen Rá-ko-si! El-jen Rá-ko-si!").

Megalomanski plani so se vküper porünili, kak hiže iz kart. Velka Plešiva Glava nas zdaj že od vrkaj doj gleda, šken povedati, vüпам se, ka od spodkar. Če una ne pride v pekeu, što pa te drugi?

Strašno visek redeči tronuš iz marvanja se je tó dojpörino. Té celau viski dimniki pa so ostali. Njina redeča farba je že tó fejst zblednila. Gda človek stogi pri tej Jakobovaj lesnicaj, škem povedati, Mátyás-ovaj/Jánosovaj sociolesknica, se tak maloga čüti, kak prdec v praji. Pa te za par minut gorpride, ka ga je žardjavi stra nej najbolje zavolo té strašansko viski raurov, šteri so – kak babelski tören – tó steli do neba segati, ka so prej njini gospodari, plešivi pa malo menje plešivi, ranč tak velki, kak Baug, liki človekova düša začne tpretati od smrtne tišine... Nin žive düše nega na tom več hektarov velkom placi. Včasik tü pa tam zaglednemo kakše zbiksane, čüdne lüdi, šteri mije-niks-tijeniks preminijo, ovak pa nikoga.

Zlato tele je samo ostalo. Više nad raurami eške sunce sije, spodik, gde mi stogimo, pa že kmečno gratüje. V tej krajini kauli 60 procentov lüdi nema dela, nema iž (Romi), nema kürdjenjé, nema penaz, nema šaul, nema meštrije.

V tej krajini največ lüdi ranč vüpanja nema.

Pojmo brš od tec, ka nad dimniki že tó kmečno postaja!

Posnetek in besedilo:

Francek Mukič

Pismo iz Sobote

GRMLANCA

Se ške spoumnite, ka se je pri nas doma godilo? Ja, moja tašča Regina, trno čedna ženska, si je po dosta lejtaj ziskala moškoga. V našo kučo se je priselo Fredi in zalüblenca sta začala živeti nouvo življenje. Zato, ka naša Regina ne trpi, ka bi moški, steri njoj je pri srei, kaj piu, me je začalo migati, če Fredi ne piše na skrivma mojo palinko. Nut v en glaž sam zmejšo malo tistoga, ka človeka rejčno potira in san čako, čako.

Moja tašča Regina, trno čedna ženska, je šla bole rano spat, Fredi pa njoj je pravo, ka de un ške malo glejdo televizijo. Ge sam pa čako. Že sam redno sneni biu, gda čüjem, ka Fredi ide vó iz sobe. Dapa, neje šou v spalnico, liki je šou doj po stubaj in ta prouti pivnici, gé so moji glaži s palinko. Dugo ga nej vó bilou, znan si je rejčno potejčno. Te so se dveri v pivnici li zaprle in malo po tistom si je že prau zobe, naj ne bi Regini v posteli vonjalo po palinki. Te je šou iz kopalnice prouti spalnici, dapa nej daleč prišo. Nagnouk se samo čülo, kak če bi v bečki zgrmelo, in že je leto prouti WC-ji. Tam je te ške bole grmelo, znan se je čülo do sousidov. Kcuj pa je tak kunou, ka tou ranč ne smem napisati. Ranč nej trbej povedati, ka se je zbidila Regina tó. Najprle si je bročila, ka se nam kuča vküp sinjavle, te je pa li v pamet zejla, ka tou njeni Fredi črvou prazni. Un jo je pa brž zmriju, naj se nika ne sekejra, ka je mogouče kaj takšoga pojo, ka ga zdaj doj žene. Pistila ga je sideti na WC-ji in šla dale spat. Po tistom je te ške eno pet minut grmelo, te pa je enjalo. Fredi je zmetno sopo ta prouti spalnici. Vse vküper ga je rejčno zmantralo. Glij je prijó za klüko, ka bi se lejgo kre svoje Regine, pa je znouva zgrmelo. Znan je ške te, ga je mladi biu, nej tak brž bejžo, kak je zdaj bejžo ta nazaj na sraunjek.

Tak je tou te trpelo cejlo nouč, dokejč je vgojno nej vó iz njega spucalo slejčno kraplo. Tak sam rejšo svojo palinko pred Fredijom. Samo ka se razmejmo, vej bi njemi ge dau za piti, če bi mi bar rejč vouščo. Vej sam pa ge nej moja tašča Regina, trno čedna ženska. Dapa če me nej vüpo pitati, tak njemi trbej. Zdaj sam gvüšen, ka me nigdar nede pito, vej si znan brodi, zakoj je cejlo nouč grmelo.

Eto je k meni prišo eden moj dober pajdaš. Šla sva doj v pivnico, ka spijeva vsikši eno ali dvej palinki. Lipou sam nama vtočo, prajla sva na zdravje in spila. Gda sam nama drugič natak, me neka ščipnoló v črvej, te pa sam se spoumno. Pila sva ranč tisto palinko, stero je piu naš Fredi. Najprle sam ge emo grmlanco na sraunjeki pa te un, pa že palik ge, pa te pa un, pa že palik ge in te že palik un in te...

Vej bi vam ške kaj napiso, dapa moram že pa leteti...

MIKI

PRIDTE VSI

**22. februara,
na fašensko nedelo, na 11 vöro**

NA BOROVO GOSTÜVANJE,

v Andovce pa/ali v Sakalauvce.

Ge sam se od starejši včila

Znano je, ka gnes v slovenskom Porabji, na žalost, dosti mladine več ne zna ali ne guči slovenski gezik. Tau zatok ne znamenjuje, ka mladi ne razmejo materni gezik. Pravica je tau, ka med sebov sploy malo gučijo v maternom geziki. Prva pa, liki bi se nistarni naši mladi za toga volo gor prosili, moremo priznati, ka so zatok takši tū - sploy pa na G. Seniki - šteri se ne držijo med tiste, ki ne gučijo slovenski. Med njimi so tisti tū, steri so členi v kakšni skupinaj. V porabski kulturni skupinaj delamo od 14 lejt do 60 lejt starosti. Pa steri smo gnes 40, 50, 60 lejt stari, smo tū bili mladi. Mladi, steri smo se tistoga reda dosta včili od starejši. Edno takšo žensko sam spitalava, štera se je narodila na G. Seniki, žive pa gnes v Monoštri. Rada guči pa lepau spejva slovenski. Pravla mi je, da se je ona vsigdar od starejši včila. Vse, ka gnes za sveto drži, rada ma, se je od nji navčila.

Agi Molnar (Braunstein) je - če go poglednaš - flajsna, na vse kreda, prijazna ženska. Takša prava slovenska ženska. Tau se ja ne šika ovaditi, kelko je stara, depa naj bi tau nej tak velka skrivnost ostala, malo več kak 40, pa menja kak 50. V najlepši lejtaj je, depa ge tak mislim pa vūpam, ka ona nede ovakša te tū nej, gda de že več kak 70 lejt stara. Takši lūdje, kak je Agi, ne gratajo nigdar nej stari.

Agi, že dugo lejt te vidimo v naši različni porabski kulturni skupinaj. Na kratki mi povej, kak si prišla ti do toga, gda si najoprvin "kauštala" te luft?

"Od daleča ti morem začniti. Kakoli ka sam ešče nej stara, moji mlašeči cajti so nej bili léki. Rada bi se včila po osmom klasi, depa kak v držini najstarejšo dejte, sam že v 14-tom leti ūšla na marofe v Šopron. Po nistarni lejtaj - 1971. leta - sam se pa oženila z ednim sodakom, šteri je tūj na G. Seniki bio graničar. On me je odpelo

na Vogrsko. Tam se je z menov nika takšo zgodilo, ka gnesden čūtim, pa bi mabiti - če bi doma ostala - tau nigdar nej spoznala. Tam na Vogrskom, gdekoli sam se ta obernaua, sam nej čūla moj gezik, sam se nej čūtila med svojimi, kakoli, ka me je nišče nej odūrjavo pa bantivo. Edne stvar me je v mojoj "žalosti" rešūvala, tau je pa bio radio. Gda sam ga poslūšala, slovensko soboško oddajo, sam pred očami vidla mojo

mater, kak doma pri špajeti stojijo, pa očo, šteri je po nedelaj, gda so te oddaje bile, pri stoli sejdo, pa mojo malo sestro, štera se pa na serteli špilala. Tam se mi je "razvedrilo", sto sam pa ge, ka sem ge. Dostakrat sam se razjokala. Mojo domotožje (honvagy) je bilau brezmejno. Na teltja, ka sam že v 9. mejseci bila noseča, depa mauž me je z motorom mogo pelati domau, na moj Janošov brejg. Morem pa povedati, ka je moj mauž ranč tak rad bio tūj na G. Seniki, tūj v tauj pokrajini kak ge. On je bio na tejm, da bi si tūj zidali nauvo ižo, naš nauvi dom."

Gda je pa te tau bilau, ka si se iz Zalske županije domau znosila?

"1983. leta sva prišla domau. Dobro znam, da si mi ešče ti dala edno sobo za butor (pohišstvo), gde sva si not spakivala vse, pa sva se znosila nazaj k starišom, da bi v Varaša nauvi ram zidala. Pa kumaj sam februara prišla nazaj, marciūša sam

že bila član seničkoga pevs-koga zbora. Za tau si ma ranč ti naprosila tistoga reda. Morem povedati, dostadosta leko zavolim tomi zbori. Tūj sam se navčila, ka je edna skupina leko takša kak edna držina. Ge sam napona starejše gledala pa sam se včila od nji. Nepozablēne ženske so zame Ulica, Šafarca, pa vsij tisti, od šterij smo se navčili lepe pesmi, pa lūbezen eden do drugoga. Nepozablēni je meni tisti nastop, gda smo v

Ljubljani v Cankarjevom domi meli predstavitev. Naš Bandi "bači", naša cejla kompanija."

Znano je, da si se po nistarni lejtaj v Varaš znosila, tū si pa staučila med pevke k Korpičevoj bandi. Tau tū vejmo od tebe, da si nej tak dugo gratala hirešnja porabska "igralka".

"Te, gda smo si že nauvi ram v Varaša napravili, sam pevs-ki zbor zapūstila pa sam not stanila k Korpičovi bandi. Par lejt sam pa mogla vōnjati za volo držine, depa na gnes sam dosti s tejni pevkami pa bandov.

Zgodilo se je pa 1996. leta, ka smo s porabsko dramsko skupino vkūper meli nastop v Cōpencaj. Oni so se tistoga reda vkūp zbrali. Sploy se mi je vidlo, kak so špilali. Mislim, tau je vidla Klara Fodor tū, pa me je včasini začnila nanjē djemati, naj prej ge tū baudem članica v skupini. Kak pa po vogrskom šegau majo povedati "naletja je Katico plesat pelati, sploy pa če ona

sama bi tū rada", sam se vzela za tau. Napamet mi je prišlo v tistoj minuti tau tū, ka sam že takšo nika probala tistoga reda v Cankarjevom domi v Ljubljani, gda smo mogli zašpilati kak goškice lūpamo. Tam mi je Lujzek Hanžek bio partner. Tam smo tak nastopili, ka smo kumaj ednok ali dvakrat probali pa je itak šlau. Sam si mislila, vrag si z njim, zakoj pa nej? Etak sam članica od 1996. leta gledališke družine Nindrik-Indrik. Zdaj si že bola leko dopūstim tū, zatok ka je deca gor zrasla, več cajta mam za tau."

Zdaj, gda si mi tak lepau vadlūvala od vse tistega, ka si doživela v naši kulturni skupinaj, mi povej, ka ti misliš, mogoče de zdržati naš materin gezik, zdržati naše šege, naše pesmi, vse ka je v Porabji slovensko?

"Ge tak mislim, ka je tau potrebno zdržati. Naša kultura je ovakšna kak vogrska, zatok smo pa mi malo drugi, kak je v rosagi večina. Moremo mauč pa volau meti mladino aktivizejrti, vcuj spravlati. Navčiti njim je potrebno vse, od starejši se morajo včiti. Leko, ka je že tau vse zamūdleno. Depa na tau ne smejmo misliti zatok, ka ji nej malo - pa med njimi eške nistarni Vaugri tū - šteri z nami držijo. Moremo je včiti pa poštvūvati. Vsakši stopaj je potreben."

Čūjem pa, da skupina Nindrik-Indrik ma nauvo igro z naslovom Gde je meja? Dobro se čūtiš v tauj igri?

"Sploy dobro. Najbole se mi zatok vidi ta igra, ka v njej lejepe pesmi spejvamo. Tisti navekša igramo, šteri smo bili. Žau, Eva Časar je za volo objektivni vzrokov nej vcuj, depa na našo najvekšo veselje se je itak pridružila, pomaga nam spejvati. Zvūn toga velko radost mam, da mam dva nauviva igralca iz mlade generacije. Mislim, lepše bi si nej mogla zaželeiti.

I. Barber

... DO MADŽARSKE

PODPORA MONOŠTRA

Mestni svet Monoštra je na zadnji svoji seji sprejel proračun mesta. Med postavkami je tudi 20 milijonov forintov za izgradnjo Slovenskega kulturno-informativnega centra. Izmed 13-ih navzočih svetnikov jih je 8 glasovalo za, trije so bili proti, 2 sta se vzdržala.

POGOVOR V BUDIMPEŠTI

Konec januarja je potekal v Uradu za narodne in etnične manjšine v Budimpešti pogovor o izgradnji slovenskega radia v Monoštru. Na pogovoru so sodelovali Ēva Orsós-Hegyesinē, državna sekretarka in vodja urada, János Simkó, direktor manjšinskih programov madžarskega radia, predsednik Državne slovenske samouprave Martin Ropoš in predsednik Zveze Slovencev Jože Hirnók. Pri projektu Slovenskega kulturno-informativnega centra Urad podpira v prvi vrsti ustanovitev radia, ki naj bi ga v tem letu podprl s 4 milijoni forintov. Le v oklepaju naj omenimo, da je to le petina vsote, ki naj bi jo za iste cilje namenil Urad RS za Slovence v zamejstvu in po svetu.

KANADA IN DANSKA STA ZA

Dve državi izmed 16-ih članic NATA sta na začetku februarja pozitivno odgovorili na širitev NATA. Njuna parlamenta sta ratificirala protokol o pridružitvi novih članic. Prva država je bila Kanada, kjer je odločitev v pristojnosti vlade, na Danskem je glasovalo 97 poslancev za in 17 proti.

VOLITVE NA MADŽARSKEM

Predsednik R Madžarske Árpád Göncz je določil datum parlamentarnih volitev na Madžarskem. Prvi krog bo v nedeljo, 10. maja, drugi krog pa čez dva tedna.

V zvezi z manjšinskimi volitvami še ni končne odločitve, najnovejši predlog določenih poslancev je ustanovitev ti. manjšinske skupine (podobno kot sosvet v Avstriji), ki bi imela pravico sodelovanja le pri vprašanjih, ki se nanašajo (tudi) na manjšine. Člane omenjene skupine bi delegirale državne manjšinske samouprave.

Djelte, ka bi radijsko novinarko Silvo Eöry iz Murske Sobote že leko vzeli za porabsko Slovenko to!?! Šteri go poznate — pa što go ne pozna v Porabji, vejpa že duga lejta odi k nam —, znate, kakša fajna mlada gospodična je Silva. Una se zna zgučati z vsakšim, z najbolje čednim profesorom pa najbolje prausnim pavrom to. Tak, ka njau to vsakši razmej, nej samo una nji. Prava novinarka, štera néde samo zato k lidam, ka una nika nūca za svoj radio, liki zato to, ka njau lidgē rejsan brigajo. Do vsakšoga svojoga intervjuvanca mā poštenje, eške do tistoga to, šteroga tū pa tam malo more kaj skritizérati.

Silva je nej samo novinarka, liki človek to.

V preminauči lejtaj je kak novinarka Murskoga vala (svojcajt kak sodelavka Radia Murska Sobota pa Vestnika to) dosta naredila, ka naj naš porabski slovenski materni gezik bole pomalek méra (če rejsan je dugo merati nej fanj)...

V imeni porabski Slovincov sam go te zdaj ge malo spitavo, kak una tau cejlo delo vidi.

— Ja, leko bi skoraj rekla, ka de zdaj že pomali mali jubilej, letos de 10 lejt, ka hodim v Porabje.

— *Te mo ti mogli kakšo torto speči!*

— Aaaah, mislim, ka torto zato nede trbōlo! Ovak pa sam ges v Porabji že prlē tū hodila, nej samo v pretekli 10 lejtaj, depa te eške nej kak novinarka. Prvič sam bila v Porabji, gda sam 6-7 lejt stara bila, nindri 70-oga leta. Oča me je pelo prvič, ka je borovo gostūvanje bilo, tak se mi vidi, ka na Gornjem Siniki. Zdaj, gda sam si probala večkrat nazaj spomniti, gde je točno to bilo, ka sam vidla, meni se vidi, ka se Cifrove gostilne tak malo spomnim...

— *Takšo formo si ti že te mala novinarka bila, ka novinarje najprva v krēme déjo, pa se najleži po gostilnaj orienté- raju.*

— No, včasik je v gosilne tū trbejt iti, mi pa sploj, ka se ponavadi v gostilnaj najbolje lūstvo najde.

— *Pa je lidam vendrak nej tak špajšno, če je na poštij dojstaviš, pa jim mikrofon nutri pod naus potisneš?*

— Enim je, enim nej... Sama sam nutri v gostilnaj nej došti snemala (gordjemala), liki bole kauli gostiln probam loviti lūstvo, pa si človek misli, šteri bi dober biu, ka bi kaj fajna povōdo po domačem... Po tej dugolejtnaj izkušnjaj (tapaszlatat) moram povōdati, ka ne vem, če sta bila eden ali dva človeka, ka sta nej ščela gučati za radio... Na začetki je vsigdar malo "nevala", ka štera si pa te zdaj ti, od kec si? Te ges povejm, ka sam iz Sob-

te prišla, od radia. Jaaa?!? S "Slavskoga"? Pa kak te to, ka ti tak "po naše" znaš? Pa te jim ges povem, ka ges po prekmursko govorim, pa ka vidite, ka je to en pa isti gezik, samo sploj malo se loči od drūg drūgoga...

— *Misliš, ka ti je tau, ka si "po naše" gučala s porabskimi Slovenci, pomagalo pri tvojom deli?*

— Strašno fejst. V začetki je tak bilo, ka tū pri nas na radiji je tū nikša bole resna politika bila, in smo mogli mi tū knjižno slovensko gučati s Porabci za to oddajo, šteri zdaj pravimo Panonski odmevi, te pa se je zvala Doma in onkraj meja. Gda smo v stari cajtaj knjižno gučali, te nas je v Porabji dosta lūdi nej razmilo. Te sam se ges za leto ali dve odločila, ka bomo po domače gučali v Porabji... Seveda s tistimi, šteri bole razmijo knjižno, ali pa celo govorijo, z njimi knjižno slovensko komuniciramo, ka si leko kaj bole resnoga tū zgučimo.

— *Kak se kaj spominaš tisti cajtov, gda si kak mala deklčina prvič bila v Porabji, v nikši tihinski državi, gde to živijo Slovenci?*

— Najbole se spominjam bogatoga kulturnoga programa. Ge sam te živela na Goričkom, v Fokovcay, mi smo tam tū meli borovo gostūvanje, tak ka sam leko malo primerjala (összehasonlit). Videla sam, ka smo mi pa vi isti lūdje. To sam pa znala, ka sam v drūgi državi, na Vogrskom, ka tistoga časa, tak znate, gda smo taprejk k vam šli, skoro na vsakšom kiklej stau kakši

vovjak. Gda smo domau šli, od Öriszentpétra do Bajánsenye, bar meni se tak vidi, kak če bi nas na vsakšom kilomejteri dojavili graničari, en deset-ali petnajstkrat. Po moje smo se tiste par kilomejtre vozili ene tri vöre...

— *Vsakšo paut so vas tak dojavljali?*

— Nej, nej, to se je samo te gnauk zgaudio, gvūšno so koga iskali. Ovak so nas "normalno samo" na dve-tri mestaj stavljali.

Silva med delom "gori" na tromeji z Elzo Wachter in zdaj že pokojno Ano Hanžek.

Foto: F. Matko

— *Na meji so vas vsigdar pitali, kam dete, ka te delati, ka te gordjemali?*

— Kaj posebnoga so nej spitavali, magnetofon pa fotoaparati je trbōlo prijavit, to so kaj poglednili... Bole je tisto bilo lagvo, gda so nas na Gornjem Siniki stavljali, pa so te telefonarili kolivrat, pa spitavali, komi dem. Ges sam pa nej naprej znala komi idem, ka sam najprlē mogla lūdi poiskati, te sam si pa zmislila, pa sam zvekšoga pravla, ka v "iskolo", v šolo idem. Ta mala "folišija" mi je zvekšoga vsigder pomagala.

— *Na začetki si pravla, ka je samo enpar takši lūdi bilau, šteri so ti nej steli odgovardjati. Ka so pravli, zaka nej?*

— Ja, prej ka so stari, pa nemajo, ka gučati... Depa to je rejsan mogoče samo dvakrat bilo v deseti lejtaj. — *Tau nej zato to leko bilau, ka je starejšo lūstvo lagve spomine melo zatogavolo, ka so Slovenci na Vogrskom, sploj pa v 40-aj, 50-aj lejtaj.*

— Verjetno, da je tako, liki v zadnjij lejtaj je že dosta več svōbode, kak inda svejta, zdaj več nega tolko toga straja. Lūdje so se tačas malo bojali, ka so človeka nej

spoznali. Od toga so se to malo bojali, ka nedo razmeli "slavski", pa ka do te zdaj gučali? Gda se zgučimo, ka mo "po naše" gučali, pa ka nika lagvoga neške-mo, te smo naslednje vsi srečni. Ges tū, skorok vsakši keden ali vsakši drūgi keden sam v Porabji. Vsigdar, gda se z našimi porabskimi Slovenci pogučavam, jih snemam na magnetofon, gda idem domau, sam ges tūdi srečna, puna sam z nikšim dobrim čutenjom.

eni, ka so dobri sogovorniki, pa vejš, gda je kakša dobra tema, te spet probam k njim iti, ka te pa leko kaj lejpoga ali fajnoga povejo. Liki skoro vsakši ti zna nika novoga povōdati o sebi, o Porabji, samo moraš biti potrpljiv.

— *Radijski novinar ne more biti brezi tehnike. Kak pa kaj s tem stogiš? Name so na mezevaj ali v lesaj že to pitali, gde pa te zdaj nutri vtekneš svoj magnetofon?*

— V tisti časaj, gda smo kolivrat prej Bajánsenye ojdli, te smo eške nej tak pogosti hodili, zato sam mogla narediti interjuje za štiri oddaje. Gnauk je jesen bila, že bole slabše vrejmen, pridem lepo v Porabje. Na Dole-njom Siniki se ustavim, vidim, ka en človek na njivi nika dela. Aj, tū je tak to problem, ka eni nemški znajo, drūgi samo vogrski, najmenje slovenski. Te sam si pa mislila, če zavadam, zavadam. Ges takšo taktiko mam, ka idem tá, pa pravim, Dober den, kak ste kaj? Te sprvoga dostakrat začnejo vogrski gučati. Tisto paut sam fajna srečo mejla, ka je tisti možak znau slovenski gučati. Tak na žmami mi je pripovejdo, ka sam se že veselila, kak na fajni ges toga gospoda dojpōsnemem! Te pa ges svojo šker poglednem, magnetofon vredi, baterije (elem) vredi, kaseta je tū notri, gde pa je mikrofon?!? Nega nindri mikrofona! Eške gnauk gledam, nega pa nega! Celau sam žalostna bila, ka maš dobroga sogovornika, tak daleč prideš, pa te ne maš mikrofona! Tau najmenje, ka so mi črevli blatni gratali. Od tistoga mau ges trikrat vse poglednem, gda v Porabje idem.

— *Te pa, draga Silva, baugplati, ka ti svojo misijo s takšo velko lūbeznijov delaš. Tau naši lidgē to čūtijō, ka ti tau ne delaš samo zato, ka so te tvoji prednji poslali, liki zato to, ka tak čūtiš, ka smo mi, porabski Slovenci to vaši...*

— Morem povōdati, ka je zamē tau, ka ges v novinarskoj meštiriji delam, porabska "misija" najveksa lūbezen. Te porabski progam dosta pošli lūdi v Prekmurj to posluša, sploj pa te, gda prausni lūdje gučijo, te so srčno radi.

Francek Mukič

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

A Magyar Ösztöndíj Bizottság a Művelődési és Köznevelési Minisztérium - mint pályázati felkérésére - a 192/1997. (XI.4.) Kormányrendelet 16. § (1) bekezdése alapján pályázatot hirdet külföldi teljes-, rész- és Ph.D. képzésre az 1998/99-es tanévre.

Szlovéniában a teljes képzés 5 évig tart. Felsőfokú ösztöndíjra 5 fő, csak szlovén nemzetiségű végzős középiskolai tanuló vagy I. évfolyamos hallgató jogosult. A jog és politológia kivételével jelentkezni lehet valamennyi főiskolai és egyetemi karra és szakra. A jelentkezés felső határa 20. évi.

A 192/1997. (XI.4.) Kormányrendelet 16. § (2) bekezdése szerint állami ösztöndíj annak a pályázónak adományozható, akit hazai felsőoktatási intézménybe a feltételek sikeres teljesítésével felvettek (pl. sikeres felvételi vizsgát tett), vagy hazai, illetőleg a fogadó ország választott felsőoktatási intézményében a tanévet, két félévet sikeresen lezárta. A pályázóknak felvételi kérelmüket a megpályázandó külföldi felsőoktatási intézmény választott szakjának és szintjének megfelelő, - a külföldi intézmény megjelölése nélkül - magyar felsőoktatási intézménybe kell benyújtaniuk és ott felvételi vizsgát tenniük.

A pályázóknak a magyar felsőoktatási intézménybe történő jelentkezéssel egyidőben pályázatukat kizárólag, az erre a célra rendszeresített jelentkezési lapokon az MKM-be is be kell nyújtaniuk.

A külföldi képzés során szerzett oklevelet, diplomát a Magyar Ekvivalencia és Információs Központ ismeri el, amely a 276/1997. (XII.22) Kormányrendelettel módosított 47/1995. (IV.27) Kormányrendelet "A külföldi felsőoktatási intézményben szerzett fokozatok, oklevelek, diplomák elismeréséről és honosításáról" jár el.

Azok a diákok, akik a fogadó országtól bármilyen ösztöndíjat elnyertek, ezekre a meghirdetett ösztöndíjakra nem pályázhatnak!

További információt és jelentkezési lapot a Művelődési és Köznevelési Minisztériumban **Móhr Katalintól** lehet kérni. (Tel.: 1-331-93-70)

Jelentkezési határidő: mind a magyar felsőoktatási intézménybe, mind az itt meghirdetett ösztöndíjakra: 1998. március 1.

NIKA ZA SMEJ

Dobro je prva zvedeti, liki nigdar nej

Naša Lujzika pa naša Olga si etognauk etak pripovejdata: "Lujzika, ka si delala na Silvestrovo?"

Lujzika pa: "Samo njaj. Televizija se je nam pobuntala, etak sva si pa z možom cejlo nauč v postali pripovejdata. Ti, vejš, ka je moj dragi mauž ranč nej tak nauri?"

Čisti oča

Naš Jože je etognauk pogledno svojga padaša,

Petra. Pri Petri so ranč krstitje držali, Peter je daubo ednoga sina. Gda Jože pogledne maloga pojba, etak pravi: "Te mali je pa čisti oča."

"Rejsan?" pita Peter. "Zakoj pa ti tau tak misliš?"

Jože pa: "Zatok, ka včasini začne raščati pa kričati, če ma glaž vkraj vzemejo."

Na ja

Naša Ančika etognauk vnoči gorzbidi svojga mladoga moža. Naš Balaž go pa pita: "Ka ti je pa, zakoj ne spiš?"

Ančika pa: "Vejš, tau je tak, ka če kafej pijem, te vnoči nigdar ne morem spati."

Balaž pa: "Na, vidiš! Ge sam pa ranč naupak. Če vnoči spim, te ne morem kafej piti."

I. Barber

Naša razredna skupnost

Sem učenka tretjega razreda OŠ Gornji Senik. V razredu smo štiri deklice in pet dečkov. Med seboj se dobro razumemo, čeprav se včasih skregamo. Malo nas je, smo pa glasni, da nas mora učiteljica miriti. Pomagamo si pri učenju. Vsi imamo najrajši telovadbo. Dve učenki obiskujeta lutkovni krožek, en deček pa glasbeno šolo. V četrtem razredu bomo imeli večje možnosti, lahko bomo sodelovali še pri pevskem zboru in pri plesnem krožku. Zdaj se pripravljamo na maškarado. Upam, da bomo lepo pustovali.

Kitti Virovec 3.r.
OŠ G. Senik

PUNČKA

Najraje se igram s punčko. Punčko sem dobila za rojstni dan. Je oblečena v lepo rdečo in belo obleko. Okrog pasu ima zavezan zelen trak, obuta je v bele čevljičke. Moja punčka ima dolge črne lase, modre oči in rdeče ustnice.

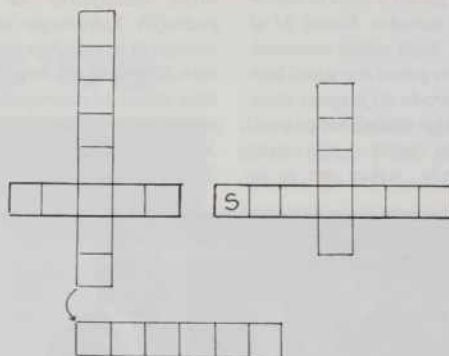
Adrien Lazar 3.r.
OŠ G. Senik

Sodelujem v lutkovni skupini

Sodelujem v lutkovni skupini. Rad hodim tja. **Zmaj Diredanj** je naslov naše predstave. Jaz igram župana. Veliko moram govoriti. Tudi z madžarske televizije so prišli snemat našo skupino. Z veseljem se učim besedilo in komaj čakam v tednu petek, ko imamo vaje.

Tomaž Mižer 4.r.
OŠ G. Senik

V križanski se skriva slovenski sodobnik Madácha. Rešitev pošljite na naslov uredništva do 18. februarja. Pravilno rešitve križanke o simonu Jenku so nam poslali učenci 8. razreda OŠ Gornji Senik. Nagrada jih čaka v uredništvu.

ŠOLSKA KNJIŽNICA

Knjižnica je v velikem prostoru. V njej je veliko polic, na njih so pa knjige. Na policah so tudi črke, da knjige lažje poiščemo. V knjižnici je knjižničarka. Ona nam svetuje, katero knjigo naj si izberemo. Zapiše tudi, kdo si je katero knjigo izposodil. Rada hodim v knjižnico.

Katalin Čato 3.r.

OŠ G. Senik

NATEČAJ

tacli, košunta...). Pripravi-

te čim več različnih predmetov z različnimi vzor-

ci! Način priprave bomo fotografirali, imena posameznih predmetov in orodij bomo zapisovali. Najlepše izdelke bomo odkupili za Muzej Avgusta Pavla in iz njih pripravili razstavo ob 15. obletnici ustanovitve muzeja.

Rok natečaja: 1. april 1998

PÁLYÁZAT

Az Országos Szlovén Ki-sebbségi Önkormányzat, a Magyarországi Szlovének Szövetsége és a Pével Ágoston Múzeum pályázatot hirdet **kukorica-suhéból** (cekker, szék ülőlap, papucs...), fűzfavesz-szóból és szalmából

(kosár, zsombor, véka, edényalátét, kópica...) font tárgyak készítésére. Készítsenek minél több különböző tárgyat, többféle mintával! A készítés módját lefényképezzük, az egyes tárgyak és szerszámok nevét feljegyezzük.

A legszebb tárgyakat megvásároljuk a Pével Ágoston Múzeum számára és azokból kiállítást rendezünk a múzeum alapításának 15. évfordulóján.

A pályázat határideje: 1998. április 1.

PISANA, RISANA IN IGRANA »BESEDA«

»Pred kratkim me je poklical urednik televizijskega uredništva iz Budimpešte, ki pripravlja kviz o manjšinah, ter mi je po kratki predstavitvi začel prebirati verze predzadnje kitice Prešernove Zdravljice, seveda v madžarskem prevodu. Nakar me je vprašal, ali je res to besedilo slovenske himne. Ko sem mu odgovorila, da je, je nekaj časa globoko molčal, potem pa rekel, da to ne more biti res. »Kaj ne more biti res,« sem ga vprašala preplašeno. To - mi je odgovoril - da na koncu 20. stoletja živi v Evropi narod, ki si je za svojo nacionalno himno izbral pesem, ki govori o sreči in svobodi vseh narodov. Narod, ki ni sebičen, kajti večina nacionalnih himn govori le o usodi lastnega naroda ali prepeva slavo le-temu - je nadaljeval gospod, katerega imena si niti nisem zapomnila, nakar me je še

vprašal, ali sem tudi sama Slovenka. Bodite ponosni na to - je rekel, ko sem mu pritrdila, in odložil slušalko. Ne more biti slučajno, da je dan kulture tako v Sloveniji kot na Madžarskem povezan s pesnikoma, ki sta napisala nacionalni himni. To je 8. februar, obletnica smrti Franceta Prešerna, verze njegove Zdravljice pojemo kot slovensko himno; in je 22. januar, dan, ko je Ferenc Kölcsey napisal pesem z naslovom Himnus, prva kitica le-te je madžarska nacionalna himna 8. februar, slovenski kulturni praznik, je pa seveda praznik vseh kulturnikov, ustvarjalcev na vseh področjih kulturnega udejstvovanja in nenazadnje praznik vseh Slovencev, naj živijo v matični državi ali v zamejstvu,« je povedala v uvodu Marijana Sukič, članica predsedstva Zveze Slovencev.

Glavno vlogo na proslavi v Monoštru so imeli tisti, ki so s svojim delom in ustvarjanjem prispevali k bogatemu programu ob slovenskem kulturnem prazniku.

To je bil v prvi vrsti **Francek Mukič**, avtor učbenika za slovenski jezik (Szlovén nyelvkönyv), ki ga je v prvi vrsti namenil porabskim Slovincem. »To je moj delež, ki ga lahko prispevam k ohranitvi Slovencev na Madžarskem,« je povedal na pred-

stavitvi sam avtor. Učbenik je seveda ob Porabcih z narečno podlago namenjen tudi slovenskim izobražencem v deželi ob Rabi z določenim znanjem knjižne slovenščine in nenazadnje tudi pripadnikom večinskega naroda, ki se zadnje čase vse bolj zanimajo za slovenščino.

Drugi del proslave je bil na-

menjen likovni govorici. Razstavo **Vide Pfeifer Sajko** je odprla Marija Kozar, ravnateljica muzeja v Monoštru. Navzoče je v imenu Svetovnega slovenskega kongresa pozdravila Jana Podobnik, glavna tajnica kongresa. Slikarka Vida Pfeifer-Sajko pripada dvema deželama, južni Nemčiji, kjer je zdaj že več

desetletij njen dom, ter Sloveniji, domovini njenega ranega odrasčanja. »Že več kot sedem let ustvarjam nekatere forme vive, česar se sprva niti nisem zavedala, vse dokler me ni na to opozorila znanka iz Ljubljane... Rada imam barve, nalagam jih večplastno, prav zato, da dobim nove prostorske razsežnosti...« Nedeljsko popoldne so zaključili člani **gledališke družine Nindrik-indrik** z veseloigro Gde je meja v režiji Milivoja Mikija Roša. Zgodba v porabskem narečju je navdušila gledalce. »Če bi me vprašali pred proslavo, kako dostojno proslaviti slovenski kulturni praznik, tudi sam ne bi imel boljšega predloga,« je povedal ob proslavi Ferenc Hajós, veleposlanik RS v Budimpešti. (Več o učbeniku, razstavi in premieri v naših naslednjih številkah.)

Predstavniki slovenske manjšine pri predsedniku Kučanu

Dan pred slovenskim kulturnim praznikom (7. februar) je predsednik Slovenije Milan Kučan ločeno sprejel predstavnike Slovencev iz Italije, Avstrije in Madžarske. Porabske Slovence so zastopali pred-

sednik Zveze Slovencev na Madžarskem **Jože Hirnök**, župan Gornjega Senika in predsednik Državne slovenske samouprave **Martin Ropoš** ter raziskovalna svetnica za Slovence na Madžarskem na Inštitutu za narodnostna vprašanja v Ljubljani **dr. Katarina Munda Hirnök**.

Predsednik Slovenske zveze je govoril predvsem o pomembnejših akcijah in prireditvah v letu 1998, ki so bistvenega pomena za ohranitev in razvoj Slovencev (npr.: dograditev Kulturno-informativnega centra, odprtje generalnega konzulata R Slovenije v Monoštru), obenem pa je izpostavil nerešena vprašanja, kot so: odprtje mejnega prehoda Verica-Čepinci in problemi slovenskega bogoslužja. Martin Ropoš je gospoda predsednika seznanil s problemi, ki so se pojavili pri zastopstvu narodnih skupnosti v parlamentu ob bližajočih se skupščinskih volitvah. Katarina Munda Hirnök je prikazala raziskovalno dejavnost Inštituta za narodnostna vprašanja s poudarkom na projektih, v katere so vključeni tudi porabski Slovenci.

V razpravi so prisotni poudarili, da so manjšine samostojen in avtonomen subjekt. Po besedah predsednika Kučana pa manjšine morajo za predstavljanje svojih potreb »najti obliko plodnega notranjega sodelovanja in tudi poenotenja.«

KMH

Porabje

ČASOPIS
SLOVENCEV NA
MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtek

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič
Naslov uredništva: H-9970
Monošter, Dečk Ferenc út 17,
p.p. 77, tel.: 94/380-767

Tisk:
SOLIDARNOST D.D.
Arhitekta Novaka 4
9000 Murska Sobota
Slovenija

Po mnenju Ministrstva za kulturo št. 415-715/93 mb z dne 3.11.1993, se časopis PORABJE uvršča med proizvode, od katerih se plačuje davek od prometa proizvodov po 13. točki tarife 3. zakona o prometnem davku (Ur. list RS, št. 4/92).
ISSN 12187062

Časopis izhaja z denarno pomočjo Urada RS za Slovence v zamejstvu in svetu ter Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem.